Az Új Szó ingyenes melléklete

Könyvjelző

2006. július 20. 5. évfolyam 7. szám

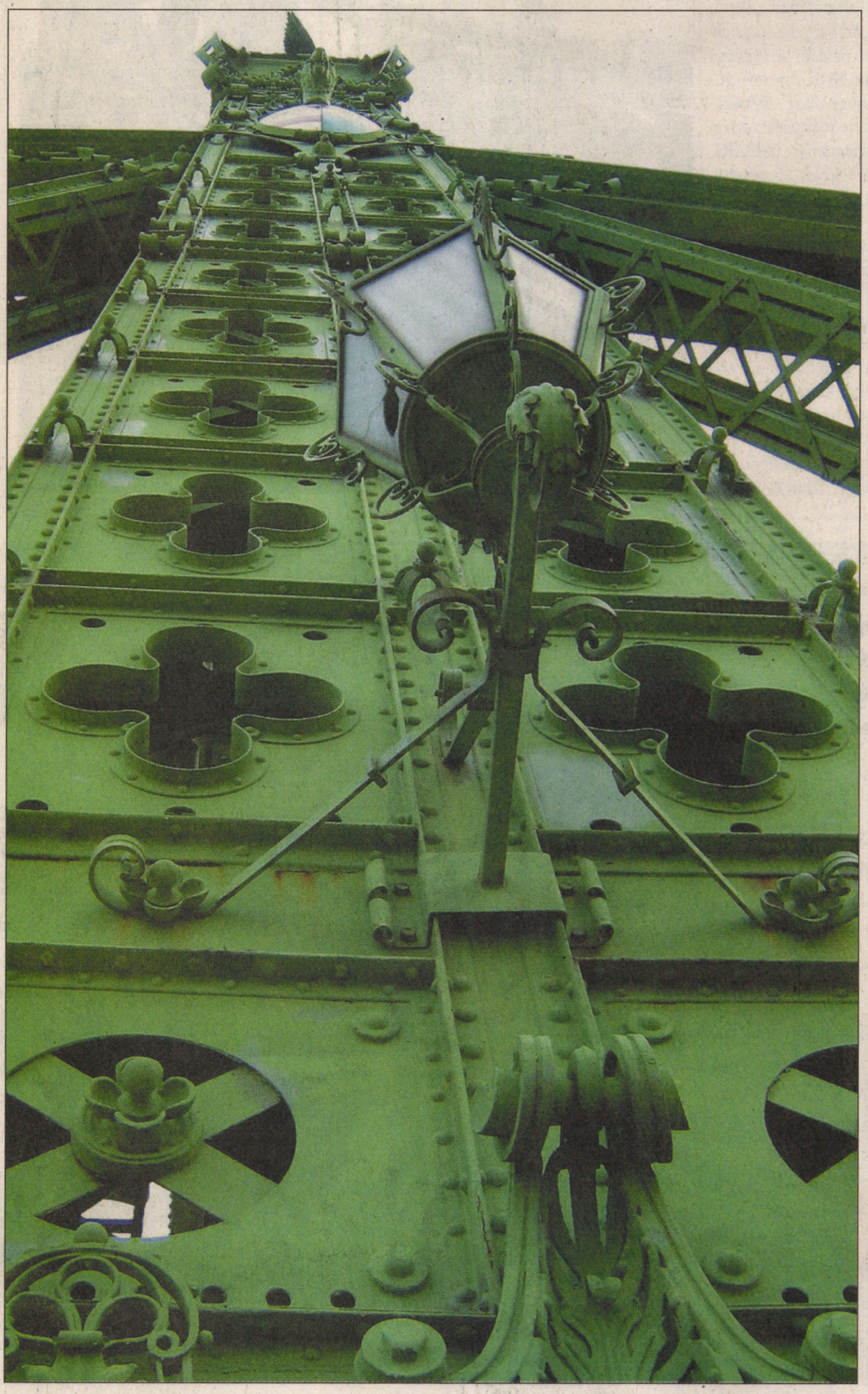

Peter Bilý
könyvbemutatója
11. oldal

Szép versek
és Szép próza
14. oldal

Nyitrai Páholy:
Költészet és retorika
12–13. oldal

Címlapsztori

Fehér Kriszta (1979) verseivel először valamivel az ezredforduló előtt találkozhatott az olvasó; pályakezdő költőként szerepelt az 1997-es *Angyalzsugor* (AB-ART) című antológiában, öt évvel később a *Pf. 2002* (AB-ART) című, fiatal prózaírók antológiájában. Rendszeresen a *Szőrös Kő* vagy az *Irodalom Visszavág* közölte verseit, ez utóbbi például a *Personal Jesus* címűt, ebből származik a következő három sor: „Kiiktatott feledékenységgel / örülsz, hogy élsz. / (Visszavisszatérsz.)" Versíró hajlama egy ideje már csak visszavisszatérő jelenség, hiszen az *Ünneprontás* (AB-ART, 2001) című kötete óta kivételes esetekben olvashatni. Ennek az *Ünneprontás*nak, a Start Könyvek sorozat tizedik darabjának egyik vizuális érdekessége, hogy tintakék betűkkel szedetett, a másik, hogy színes képeket is tartalmaz – ezek Bálint Arthur montázsai, s többségük Fehér Kriszta arc- és egész alakos képeiből áll össze. S most talán kézenfekvő volna arról értekezni, hogy Fehér Kriszta képekben gondolkodik, de ugyan melyik költő nem. Amint azonban az ábra mutatja, kérésemre nem verseiből, hanem képeiből küldött, ezekből válogattam ki a *Könyvjelző* képolvasó híveinek hármat: egyet a címoldalra, kettőt pedig a mellékletet nyitó másodikra, s választottam hozzájuk a verseskötetéből egy-egy idézetet. Szép nyarat! **(csg; Somogyi Tibor felvétele)**

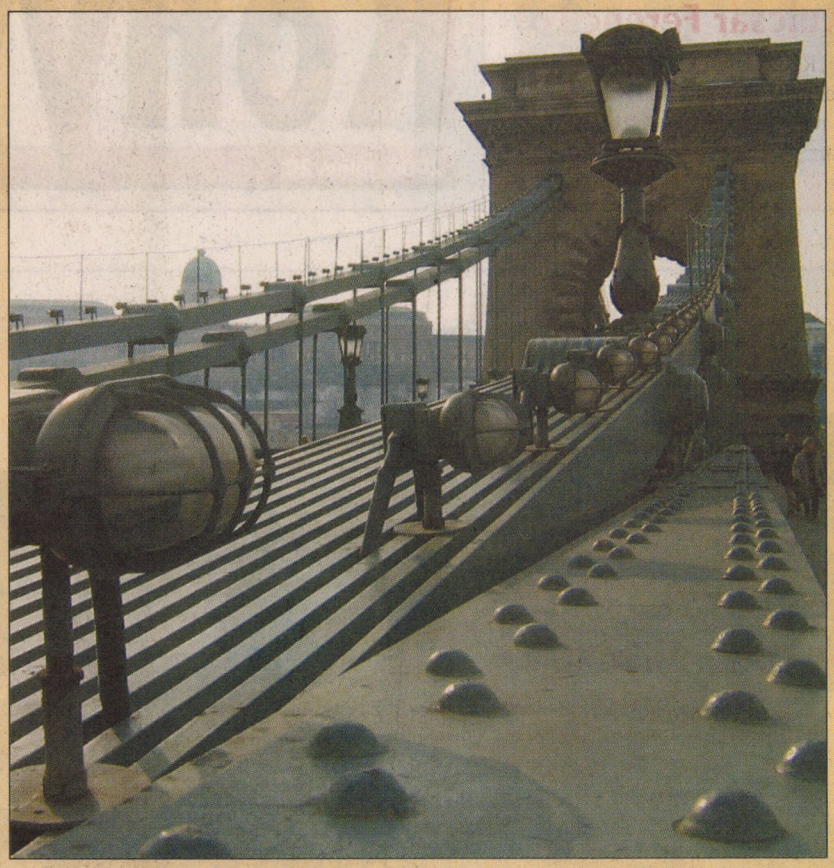

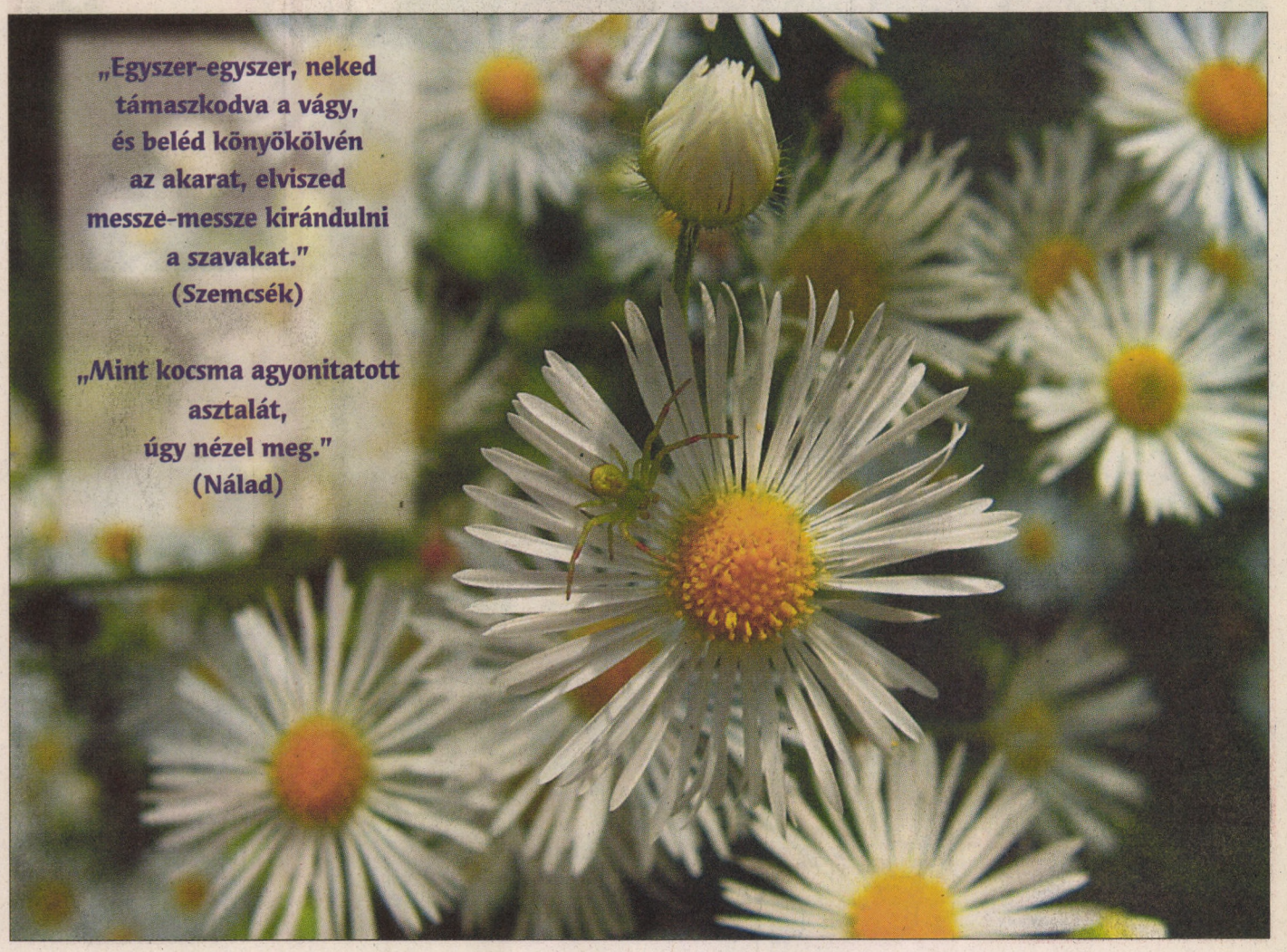

Kulcsár Ferenc Forbáth-díja

„R. C. / így, a klasszikus lázadócsemete, a szentlélek üstökösremeke / hol makacs volt, mint Bálám szamara, hol / szomjazó, mint a Szahara..." – mondja az *R. C. gyerekkori arcképe* című vers. Melynek szerzője június harmadik hetében elnyerte az írószövetség díját. Virágot is kapott, csak az itt nem látszik. A helyszínen vele együtt jelen levők tanúsítják, hogy Kulcsár Ferenc örült (zsörtölődött, de örült), hogy ő lett a legfrissebb Forbáth-díjas költő, bár a képen ennek nem mutatja jelét – mellette Hodossy Gyula, az írószövetség elnöke láthatóan örül. A Forbáth Imre-díjat Kulcsár a *Bálám szamara* (Lilium Aurum) verseskötetéért kapta – Szántó Piroska festőművész írónak volt ilyen című, szintén önéletrajzi elemekből szőtt novelláskötete, ő később ennek társát is megírta (*Bálám szamara és a többiek* címmel). Az időközben megjelent új versei alapján annyi a Kulcsár Ferenc-féle *Bálám szamara* R. C.-nek keresztelt halandójáról is megállapítható, hogy életelbeszélésének a kötetben nem a végére, hanem csak az egyik szélére ért. A sikersorozatok szokásos formulájával élve már most látható: folyt. köv.

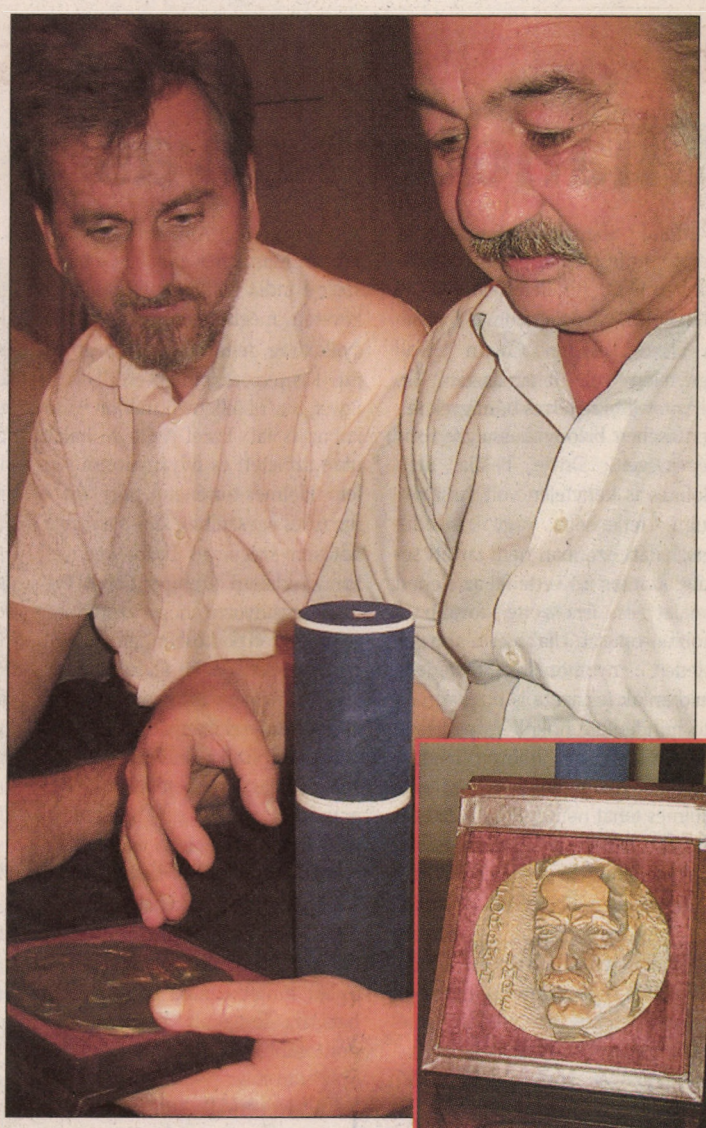

N. Tóth Anikó díjai

„Leguggolok, fölállok. Egy idő után mégis megszokják, hogy ott matatok, halkan megindul a beszélgetés. Újrarendeződnek a vonások..." „A portréhoz az ember tudatosan elrendezi az arcát. Megmereviti a vonásokat. Még ha mosolyog is: élettelen. Majdnem olyan, mintha maszkot öltene. Éppen ezért inkább valamiféle életképekre volna szüksége. Amelyek az emberek hétköznapi tevékenységét mutatják meg. Munkamozzanatokat, spontán arcrezdüléseket." (*Fényszilánkok*; részletek a regényből) Mindig lefényképez engem – szólt N. Tóth Anikó Németh Zoltánhoz azon az ünnepségen, melynek (szerény, de annál főbb) szereplői voltak: N. Tóth Anikó Madách-díjat kapott *Fényszilánkok* (Kalligram) című regényéért, Németh Zoltán nívódíjat *A haláljáték leküzdhetetlen vágya* (Kalligram) című verseskötetéért. Egy héttel később N. Tóth Anikó műve a Posonium Irodalmi Díjak fődíját is elnyerte.

(Cs. G. – a szerző felvételei)

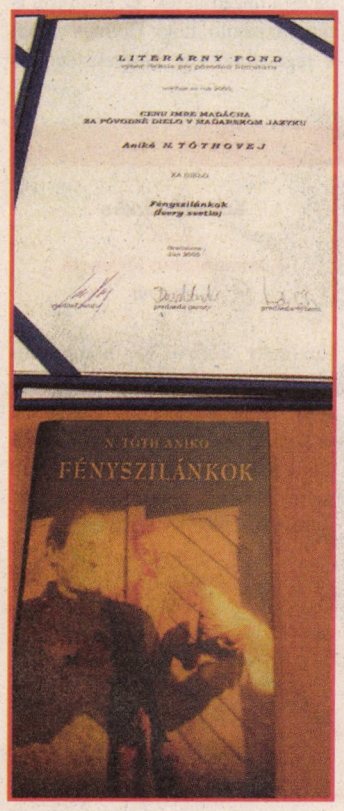

Holmes Doyle-t és Chandlert olvas

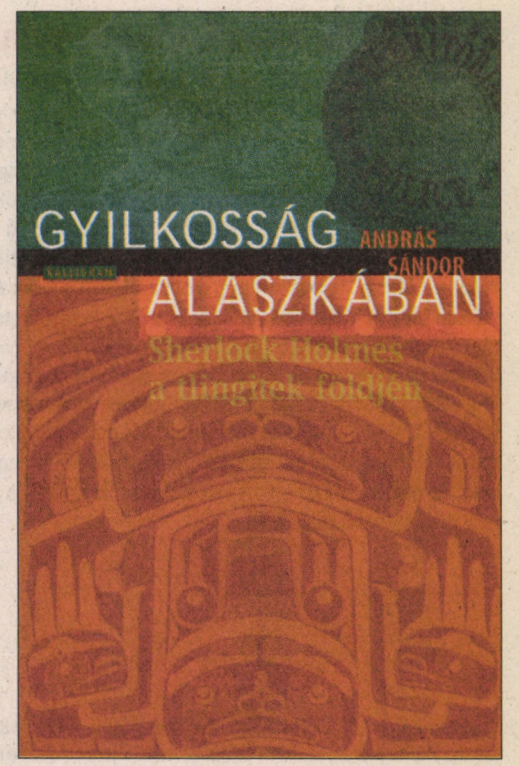

Tudjuk: Sherlock Holmes a Moriarty professzorral vívott küzdelemben vesztette életét először (*Az utolsó ügy*). Olvasói nyomás hatására viszont Arthur Conan Doyle kénytelen volt feltámasztani őt, hogy további rejtélyes bűnügyek felderítésében bizonyíthassa zseniális képességeit. Doyle halála után Holmes is kénytelen volt visszavonulni; tétlensége vagy második tetszhalála azonban nem tartott sokáig: számos író vette fel az elejtett fonalat és írta-szőtte tovább a Holmes-opuszt. Újabb és újabb „elfeledett" nyomozások történetei bukkantak (és azóta is bukkannak) elő mindenféle fiókok és padlások mélyéről... S a különböző filmadaptációkról még nem is szóltam. Holmes tehát nemcsak saját halálát élte túl, hanem alkotójának-teremtőjének elhunyta sem viselte meg különösebben. Él és virul. Halhatatlan. András Sándor *Gyilkosság Alaszkában* című könyve is egyike azoknak a regényeknek, amely a világhírű detektív egy eleddig ismeretlen esetéről számolnak be.

A regény a szövegközi kapcsolódások szempontjából egyaránt tekinthető *áthelyezésnek, kiegészítő továbbírásnak* és *mutációnak*. A XIX. századi Doyle-novellák és regények főhősét András Sándor áthelyezi a XX. század végi Amerikába, pontosabban Alaszkába, ahol egy, a bennszülött indián lakosság körében elkövetett meghökkentő és brutális gyilkosság rejtélyét kell megoldania. Kis tétovázás után elvállalja az ügyet, s a rá jellemző módon munkához is lát. Ezzel a Doyle halála után született és folyamatosan születő Holmes-történetek egy újabb darabbal egészülnek ki – s a meglehetősen szegényes hazai (igényes) krimiirodalom szempontjából fontos hangsúlyozni, hogy ezúttal egy magyar írónak köszönhetően. Mutációnak pedig azért tekinthető, mivel Holmes olyan nyomozótársak segítségét veszi igénybe, akik korábban különböző, a detektívével nehezen összeegyeztethető (fiktív) világok lakói voltak, s akik ráadásul gyökeres átváltozáson mentek keresztül. A névsor önmagáért beszél: Drakula gróf, Frankenstein doktor, Némó kapitány és doktor Dolittle. Az elváltozás jelei leginkább Drakulán mutatkoznak: egy szerelem hatására leszokott a vérszívásról, pontosabban leszokóban van róla... S az sem megszokott, hogy az állatok nyelvét értő Dolittle nyomozásra fogja a hangyákat, a harkályt, a vidrát vagy a rókát... (Tudtommal erre először kerül sor a „komoly" krimiirodalom történetében.)

Holmes alakját az eredeti „prototípusnak" megfelelően dolgozza ki a szerző: jelleme, tudása és módszerei egyaránt a Baker Street-i nyomozót idézi. Bár, miként majd arra még kitérek, egy kicsit azért lebegteti a figura identitását. A cselekménymenet is a Doyle-novellák dramaturgiáját követi – legalábbis a zárlatig. Lássuk először a hasonlóságokat. A halhatatlan detektív vadászkutyához hasonlóan veszi űzőbe a „vadat". Szófukar, mindig többet tud, mint amennyit mond. Nem természete a tréfálkozás. Idegenkedik az érzelgősségtől. Nem érdeklik a nők, a kémia viszont annál inkább. Alkalmazott módszerei közé tartozik az, hogy apró, jelentéktelennek látszó dolgokból von le messzemenő következtetéseket. Nagy színész, előszeretettel bújik álruhába, amivel sikerül teljesen megtévesztenie környezetét. Nincs nagy véleménnyel a rendőrségről, mindig előttük jár legalább egy lépéssel, a tőlük szerzett információkat azonban nem veti meg, hanem a saját hasznára fordítja őket. Ha elmélyülten gondolkodik az ügy valamely részletén, akkor a pamlagon heverve csukott szemmel meditál. András Sándor megtartja még Holmes jellemző orrrándítását is, s említést tesz Mycroft nevű öccséről.

Hiányzik viszont két, mondhatjuk úgy, kötelező kellék: a kokainpipa és a hegedűjáték. Ez előbbivel is magyarázható, hogy Holmes ebben a regényben egy kiegyensúlyozot-

SZÉPPRÓZA

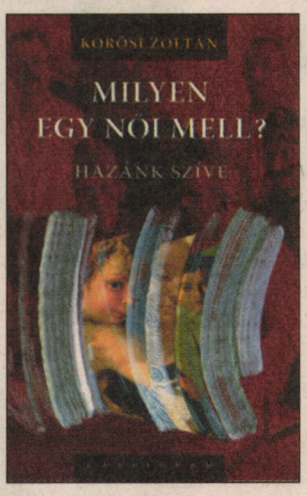

Kőrösi Zoltán
Milyen egy női mell?
Kalligram

A *Hazánk szíve* alcímű könyv egy csaknem kétszáz évet felölelő, magával ragadó családregény, melyben két eltérő történelmi múltú család története keveredik egybe, egy magyar család példázatos sorsát rajzolva meg. Egy szenvedélyes, sodró szerelmi regény, melyben a szerző a test és lélek vonzalmait és gyötrelmeit, a szerelem mibenlétét kutatja.

Kötve, 288 old., 13,5x21,2 cm
bolti ár: 269 Sk
kedvezménnyel: 220 Sk

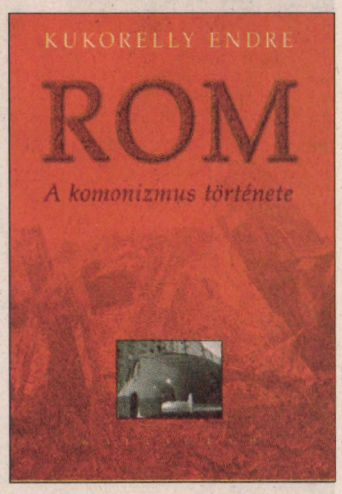

Kukorelly Endre
Rom
A komonizmus története
Kalligram

Kukorelly könyve „a kommunizmusról szól". Minden komolyan vehető tárgyilagos leírás, elemzések és széles körű szakirodalom használata mellett – sőt ellenére – igen személyesen: a komonizmus szemszögéből.

Kötve, 192 old., 13x20 cm
bolti ár: 180 Sk
kedvezménnyel: 144 Sk

tabb személyiség benyomását kelti, nem izgága, s kedélye sem olyan hullámzó. A leglényegesebb eltérés azonban Watson hiánya. Elbeszélőként-krónikásként és szereplőként egyaránt hiányzik (Az egyik szereplő kérdőre is vonja Holmest: „Hát a Watsont meg hol hagyta?" – 40.). Csupán említés szintjén jelenik meg: Holmes elmondja, miért vált meg tőle, mi volt egymástól való elhidegülésük oka: „Nem ő volt unalmas, nem is a vele megszokott munka, inkább az, hogy mindig számíthattam rá és arra, hogy mit fog tenni. Most viszont a négy társ mindegyike kiszámíthatatlan volt, még a hihetetlenül szolgálatkész és jószívű Dolittle is" (76.). A hűséges társ hiányának regénypoétikai következményei is vannak. Holmes elbeszélővé lép elő, de rajta kívül hosszabb-rövidebb ideig a mű többi szereplője is betölti ezt a szerepkört. András Sándor tehát nézőpontváltó elbeszélésformát alkalmaz, ami, ebben a formájában, szintén nem jellemző a Doyle-regényekre.

A hasonló és különböző vonások számbavételével azonban nem mérítettük ki a mű intertextuális kapcsolatrendszerének jellemzését. Szólni kell még a szöveg metapoétikus utalásairól. Holmes olvasta nemcsak Doyle róla írott történeteit, hanem például Chandler kemény krimijeit is. Mindkettőről kifejti véleményét, s említést tesz arról is, hogy Philip Marlowe-val személyesen is találkozott... A regény metafikciós jellegét bizonyítja az a jelenet is, amikor egy telefonbeszélgetés alkalmával Holmes kénytelen szembesülni önmaga fiktív mivoltával. Bemutatkozása után azzal fizetik ki, hogy: „Sherlock Holmes regényalak, sohasem élt, és ha élt volna is, már régen halott lenne". (81.) A detektív néhány megjegyzéséből az is kiderül, hogy ismeri a detektívtörténet műfajáról írott elméleti tanulmányokat. Ecseteli például a pszichoanalízis és a nyomozás közti hasonlóságokat, s tisztában van a nyomolvasás szemiotikai és hermeneutikai vonatkozásaival is (utalás történik Freud, Lacan, Pierce gondolataira). De a regény részét képező önelemző naplójából az is nyilvánvalóvá válik, hogy nem ismeretlenek előtte azok a Doyle-értelmezések sem, melyek szerint Sherlock Holmes nők iráni közömbössége és szoros barátsága Watsonnal látens homoszexualitásával magyarázható.

Az elváltozás jelei leginkább Drakulán mutatkoznak: egy szerelem hatására leszokott a vérszívásról...

A regény befejezése nem teljesíti be azok elvárásait, akik a rejtély megoldását várnák el a Nagy Detektívtől. Holmes nem talál megnyugtató magyarázatot a rejtélyes gyilkosságra. Csupán négy lehetséges magyarázatot vázol fel, mind a négy esetben mást nevez meg gyilkosként, s így aztán más lesz a bűnügy motivációja is. Ebből a szempontból tehát a *Gyilkosság Alaszkában* antidetektívtörténetként olvasódik.

A nyomozás mellett a regény másik fontos tematikai összetevőjét képezi annak az alaszkai mikroközösségnek (történelmének, nyelvének és kultúrájának) a bemutatása, ahol a bűntény történt. A szerző megismertet bennünket a tlingitek jelenével és múltjával, s ennek ürügyén általánosabb, egy nép vagy nemzet megmaradásának feltételeire vonatkozó kérdéseket boncolgat: hagyományőrzés vagy újítás, elszakadás vagy beolvadás dilemmája. A krimiszüzsé túlmutat önmagán: „Mintha valóban többről lenne szó, nemcsak egy gyilkosságról. Vagy maga ez a gyilkosság több, mint aminek a maga bizarrsága mellett is tűnik." (280.) A tlingitek világának ábrázolását egy kicsit túlírtnak érzem. A beszélgetésekben ugyanazok a kérdések és válaszok cirkulálnak, s a gazdasági és politikai játszmák ecsetelése nem mindig kötötte le a figyelmemet. Az almabortól támadt halucinatív álom leírása érdekes, izgalmas, a fakitermelés és az olajcégek érdekeinek ecsetelése már kevésbé. Ez persze nem zárja ki, hogy mások számára épp ezek lesznek a regény (leg)érdekesebb részei.

Azért is nehéz az olvasói reakciókat illető bármiféle prognózist megfogalmazni, mert András Sándor különböző elvárásoknak próbál megfelelni. A *Gyilkosság Alaszkában* mint a Holmes-történetek továbbírása a hagyományos detektívtörténetek vonalát folytatja, a nyitott zárlat viszont a műfajt dekonstruáló gesztusként értelmezhető. A krimiolvasókon kívül azonban olyan befogadókkal is számol a könyv, akik értik és értékelik a szövegben előforduló nyelvjátékokat, irodalmi idézeteket és allúziókat (József Attila, Babits Mihály, Rilke, Mallarmé). Azok is érdeklődéssel olvashatják a regényt, akik a kulturális antropológia kérdésfelvetései iránt érdeklődnek. Végezetül a különböző populáris kalandregények és horrortörténetek emblematikus figuráit (Némó, Drakula) „összegyűjtő" humoros *cross-over* történetek kedvelői is megtalálhatják a számításukat (kár, hogy a szerző nem aknázta ki eléggé az ebben rejlő lehetőségeket).

András Sándor könyve a magyar krimiirodalom ígéretes teljesítményeként könyvelhető el. Abban az értelemben is hogy újabb Holmes-történetek előtt nyithatja meg az utat. A regény 2. fejezetében ugyanis Sherlock Holmes egy ismeretlen, mert eleddig még megíratlan esetéről tesz említést (*A megvadult borbély*). Egy novella tehát szerzőt keres. Táncra fel.

A Gyilkosság Alaszkában mint a Holmes-történetek továbbírása a hagyományos detektívtörténetek vonalát folytatja...

Benyovszky Krisztián

SZÉPPRÓZA

Poós Zoltán
Az alkony fokozatai
Kalligram

Az 1945 és 1947 közötti időszak a felbomló arisztokrácia világa, melyben a könyv főhőse egyszerre kezd nyomozni egy „titokzatos" nő és élete első emlékképei után. Akkor foglalkoztatja a privát emlékezet kérdése, amikor Magyarország fokozatosan elveszti történelmi emlékezetét, amikor kitörlik a tankönyvekből az egykori hősöket.

Kötve, 210 old., 11x18,5 cm
bolti ár: 230 Sk
kedvezménnyel: 190 Sk

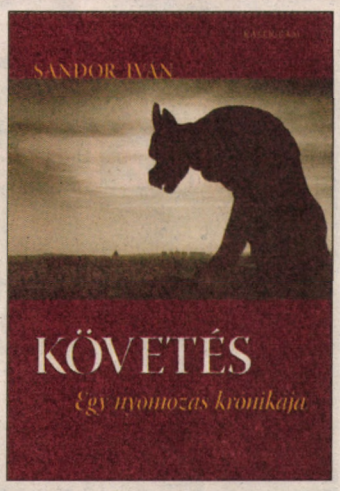

Sándor Iván
Követés
Egy nyomozás krónikája
Kalligram

A szerző hiteles dokumentumok alapján megírt regénye 1944 decemberének Budapestjén játszódik, a Szálasi-téboly heteiben, amikor az esztelen védőharcokban a város nagy része elpusztul.

Kötve, 256 old., 13,2x20,8 cm
bolti ár: 210 Sk
kedvezménnyel: 168 Sk

Konc'n'Ráczió

Rácz I. Péter irodalomtörténész, kritikus, tanár, szervező első kötete bizonyos értelemben legalább annyi, a fent sorolt szakmai tevékenységekhez kapcsolódó kérdést és problémát vet föl, mint amennyit az általa tárgyalt irodalmi szövegek és dilemmák. Nem is kell messzire mennünk: épp csak mondjuk a *Sikerfaktorok (Irodalmi sikertörténet a '90-es évekből)* című írásáig, annak is a nem kis mértékben önironikus gondolatmenetéig, amely egy képzelt (fiatal) írói karrier jelentékenyebbnek tekintett állomásai fölött mereng. Aztán kiegészíthetjük ezeket az előszóban mondottak metaforájával (a kritikai szöveg mint zabigyerek, az irodalmi mű mint konc a műítész számára stb.) és cinizmusával. Majd hagyhatjuk, hogy leessen a tantusz: egy olyan vaskos tanulmány- és kritikagyűjteményt tartunk a kezünkben, amely nemhogy száz- meg százfelé ágazó utakat nyit meg mind az irodalom- és történelemelmélet, mind a hazai és világirodalom útvesztőiben, hanem saját szakmai tevékenységének ironikus-cinikus reflexiójával mintha önmaga létjogát érvénytelenítené, vagy legalábbis tenné relatívvá. Rácz I. Péter kötete bizonyos értelemben tehát a könyvkiadás zabigyereke, és ezt ő maga is gyakran és erőteljesen hangsúlyozza. Éppen ezért a több mint háromszáz oldalas, a szokásosnál nagyobb laptükörrel kiadott opus a szelektív olvasás logikáját kínálja az olvasónak. Nem véletlenül jegyzi meg H. Nagy Péter fülszövege, hogy a *Bizonyos értelemben* többféle olvasói réteg szövegigényét elégítheti ki egyszerre – s ez is a siker titka lehet –, e rétegek azonban nem feltétlenül találkoznak vagy fedik át egymást.

Nem sok az esély ugyanis arra, hogy a külföldi és magyar underground metálzenekarok lemezeiről írott lelkes és igenlő hangvételű kritikák – vagy inkább ajánlók – találkoznak a modern narratológia vagy történelemelmélet kérdéseivel, esetleg a szövegimmanens, poetológiai szempontú interpretációkkal. De ez nem is baj. Némi túlzással állítható, hogy az irodalomtörténészi, kritikusi munkásság eddigi fejezeteinek összefoglalását, lezárását jelentő gyűjtemény (vagy „emlékmű" – vö. még a könyv címoldalán is hangsúlyosan és tudatosan kezelt RIP monogram mint angol rövidítés – rest in peace sírfelirat – jelentésével) éppen a fokozatiság és a nyitottság jegye mentén konstruálja meg ama kultúrafelfogást vagy helyesebben „kultúraértést", amely a szakmai diskurzus és a tág értelemben vett kulturális kontextus (pl. peremműfajok, populáris kultúra) egymás mellett szerepeltetését problémamentesen hajtja végre. Azért állítható ez *némi túlzással*, mert a kötet felépítése hierarchiát sugall, ebből a szempontból pedig előrébb helyez bizonyos problémákat másokkal szemben. Persze a hierarchiának a műfaji konvenció is függvénye: előbb olvashatjuk a komoly tanulmányokat, majd *Bent* címmel a hazai, *Kint* címmel a külföldi irodalmi művekről írott kritikákat, recenziókat. Végül *Még beljebb* címmel a metállemezekről készített laudációkat. A tanulmányok kritikai hangú interpretatív egységeket is tartalmaznak, így a *Történelem, narráció* című fejezetben a történelemelmélet és a narratológia egykori és modern elméleteivel való elszámolást Márton, Háy, Láng, Darvasi, Jenei regényeinek értelmezései egészítik ki, míg a *Szöveg – test* fejezet címében jelzett többirányú probléma (szöveg és test, szövegtest stb.) a Pálinkás György *Felhők könyve* című elbeszéléséről írott eszmefuttatások során kerül tárgyalásra. A *Bizonyos értelemben* felépítésében bár semmiképpen sem „súlyos kihágás", csupán bosszantó az a szövegrendezői logikátlanság, amely során a könyv a *Még beljebb* fejezet címében jelölt fokozatiságot nem a *Bent*et, hanem a *Kint*et követően süti el, kihasználatlanul hagyva a térbeli metaforák nyújtotta lehetőséget. Főleg, hogy a magyar/nem magyar irodalom kritikáinak gyűjteményét a címek az egyszerű térbeliség alapján választják szét, a *Még beljebb* cím (és az alatta szereplő szövegegyüttes) azonban nem „horizontális", hanem inkább „vertikális" irányban „húz beljebb" a kultúra szövegként értelmezhető összefüggéseibe. Érdekesebb interpretációs játékot is kínálva egyúttal a kötet olvasójának...

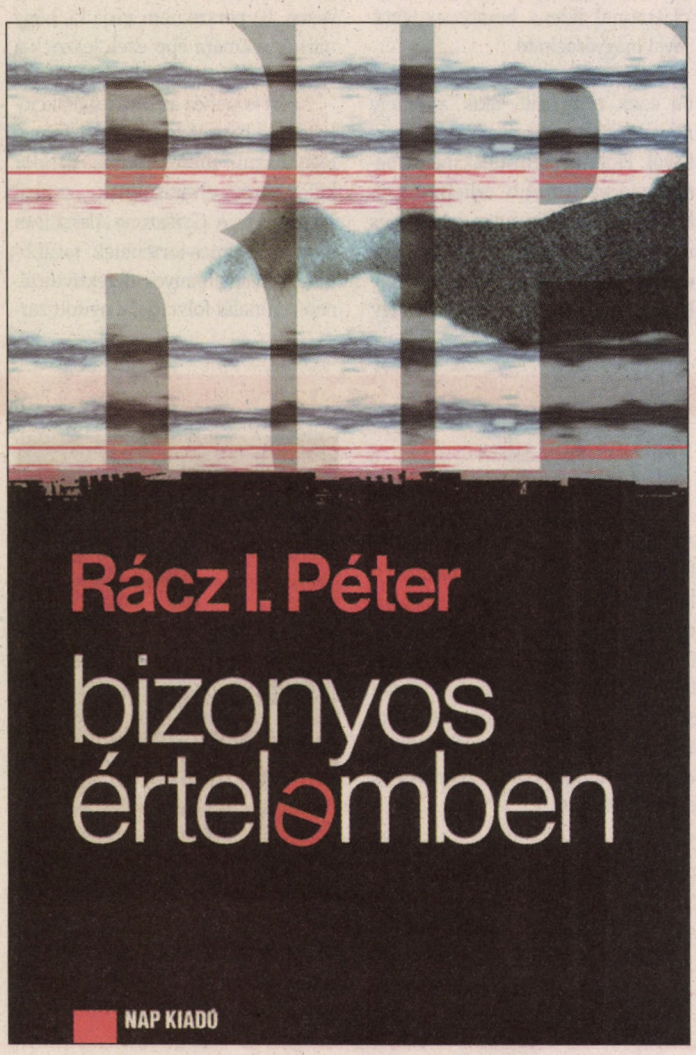

Visszatérve a kiinduló gondolatmenethez: érdemes-e, kell-e kritikagyűjteményt kiadni, van-e célja a munkásság mérlegre tételének a sikerfaktorok képzelt és valós lehetőségeinek tekintetében? Bizonyos értelemben. Hisz bármennyire eklektikus is Rácz I. Péter kötete mind a szövegek tárgyát, mind hangvételét illetően, a színvonalas és gondolatébresztő írások – a gyűjteményjelleg „vegyétek, vigyétek mindet" felhangjai ellenére – sokatmondóak az irodalomtörténészi, kritikusi szakmai diskurzusról is. Hiszen a nyitottság és a fokozatiság hallatlan türelmet kölcsönöz a kötet szerzőjének és szövegeinek a kultúra iránt: élvezni tudja a jó műalkotást, meg tudja érteni, hozzá tud szólni, ajánlani tudja. Alakítani képes az ízlést, de meghagyja az önálló vélemény szabadságát is. A kritikus-lét – ahogy az irodalomtudósi vagy a tanári is – mindig „bizonyos értelmű": miközben határozottan állít valamit a műalkotásról, közben ott is van és nincs is, övé is a szöveg meg nem is, létezik is meg nem is – a kritika érvénye ráadásul többnyire relatív. Ezért a kötet a Paul Auster, az identitásproblémára az egyik legérzékenyebben reflektáló író szövegéből kölcsönzött mottója: „– Hát még mindig itt van? – Úgy látszik – feleltem ártatlan arccal. – Bizonyos értelemben." Illetve utalhatunk John Barth regényének, *Az út végé*nek a kezdő kijelentésére is, amely az identitásnak, de a választás lehetőségének és kényszerének, illetve a relativitásnak a bonyolult problémájával küszködő elbeszélőt fosztja meg – a kijelentés létezést állító bizonyossága ellenére – az azonosságtól: „Bizonyos értelemben Jacob Horner vagyok."

Rácz I. Péter tanulságos és izgalmas barangolásokat kínáló kötete eme nyitottságot és érzékenységet írja át pozitív kicsengésű diskurzusba. Amikor a pejoratív hangzású „konc" – ami persze a szakmának „szól", nem a műnek – táplálója lesz tudománynak, értelemnek. Valahogy így beszélhetünk irodalomról, tudományról, kultúráról. Bizonyos értelemben.

L. Varga Péter

Áttételek

„Lehet az a folytonos mormogó hang, amely mindig bennem beszél, vagy ott szövi a nyelv hálóját még álmaimban is, egy veszélyes vendég, egy parazita vírus, és nem a család tagja? Hogyan teheti föl az ember ezt a kérdést, mikor azon szavakkal kell megkérdezni, melyeket a mormogó hang bocsájt rendelkezésünkre? Nem ez a hang szól itt és most?"
(J. Hillis Miller)

A *Paraziták* a NAP Kiadó Kaleidoszkóp Könyvek sorozatának ötödik darabja, a sorozaton belül H. Nagy Péter második kötete (az első *Féregjáratok* címmel 2005-ben jelent meg) összességében pedig a szerző hetedik önálló kötete. A kötet hátlapján olvasható szerzői önmeghatározás: „vándorirodalmár", „megbízási díjakból élő szabadúszó, specialista, az egyedi feladatok guruja" változtatás nélkül került át a *Féregjáratok* hátlapjáról. E szokatlan és talán meglepő öndefiniálás elgondolkodtató hátterére most nem térek ki, kiválóan elvégezte ennek elemzését a *Féregjáratok* recenzense L. Varga Péter (lásd: *Vándorlások kora.* Alföld, 2006/3, 106–112.) Itt csak arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy az a tény, hogy a *Paraziták* hátlapján változatlanul jelenhetett meg ez az önpozicionálás, arra (is) utal, hogy az eltelt egy esztendőben ebben a vonatkozásban (sem) történt nagy változás a felsőoktatási intézmények működési apparátusában.

Az egymás mellett szereplő húsz kritika, recenzió átfogó képet nyújt a szerző évtizedes kritikusi tevékenységéről.

H. Nagy Péter legújabb kötetében zömében még nem publikált kritikáit, könyvismertetéseit teszi közzé. A szerző munkásságát figyelemmel követőknek feltűnhet, hogy néhány, korábbi kötetében már megjelent írás is újra beválogatásra került, pl. *A filológia esélyei* (*Kalligráfia és szignifikáció*, 1997), *A dialogikus poétika nyomá(ba)n* (*Redundanciák retorikája*, 1998), *Kánon (és) tankönyv az ezredforduló nyitányán* (*Kánonok interakciója*, 1999). Ezt a szerkesztői döntést az indokolhatja, hogy a kötetben szereplő írások tárgya kivétel nélkül szekunder szöveg. Az egymás mellett szereplő húsz kritika, recenzió átfogó képet nyújt a szerző évtizedes kritikusi tevékenységéről. A *Paraziták* cím is érthetőbbé válik, ha figyelembe vesszük, hogy az elemzett vagy recenzált tanulmánykötetek, monográfiák maguk is az „élősködő" műfajokhoz tartoznak. Az „elvakult" irodalmárnak a parazitizmusról elsősorban J. Hillis Miller *A kritikus mint házigazda* című tanulmánya jut eszébe, melyben megállapítja, hogy a parazitizmus nemcsak öl, hanem életben is tart. H. Nagy Péter is hivatkozik könyve *Élőszójában* erre a – dekonstruktív elemzések élősködő jellegét elhárító – fontos szövegre és hozzáfűzi: „Fontos itt megerősítenünk, kiemelnünk és továbbfuttatnunk a mellérendelés retorikáját: az élősködő, kritikai szöveg nem megsemmisíti tárgyát, hanem – valamilyen körülmények között – fenntartja a róla való beszédet, mozgásban tartja annak értelmezési lehetőségeit." Bár meg kell jegyezni, hogy a parazitizmus negatív képzeteit – az élősködő elpusztítja a gazdatestet, a kritikai szöveg megsemmisíti tárgyát – a szerző, az irodalmi diskurzusban talán szokatlan módon, az élővilágból hozott példával, a horgászhal esetének magyarázatával próbálja meg eloszlatni. Geoffrey H. Hartman, akit a szakirodalom egy része J. Hillis Millerrel együtt az amerikai dekonstruktőrök „bandájába" sorol, szintén megkérdőjelezi az „elsődleges" és „másodlagos" szövegek közti hierarchiát, bár ő máshonnan közelít: „Azt állítom tehát – elég szájbarágósan és egy jelentős dolgot a formális hatásaira redukálva –, hogy az irodalmi kommentár átléphet a (határ)vonalon és éppoly komoly erőfeszítést igényelhet, mint az irodalom: kiszámíthatatlan és képlékeny műfaj, amelyet nem lehet a priori alárendelni a referenciális vagy kommentárfunkciónak. A másról való beszélés bizonyára továbbra is a meghatározó jellemzők egyike marad, hisz nemigen volna értelme „kritikaként" jellemezni egy esszét, amely valami módon nem egy létező könyvet vagy más művet szemrevételez. De a kritika perspektivális ereje, az a képessége, hogy új kontextust teremtsen, olyan mértékű, hogy nem engedi a kritikai esszét pusztán valami más járulékának tekinteni."

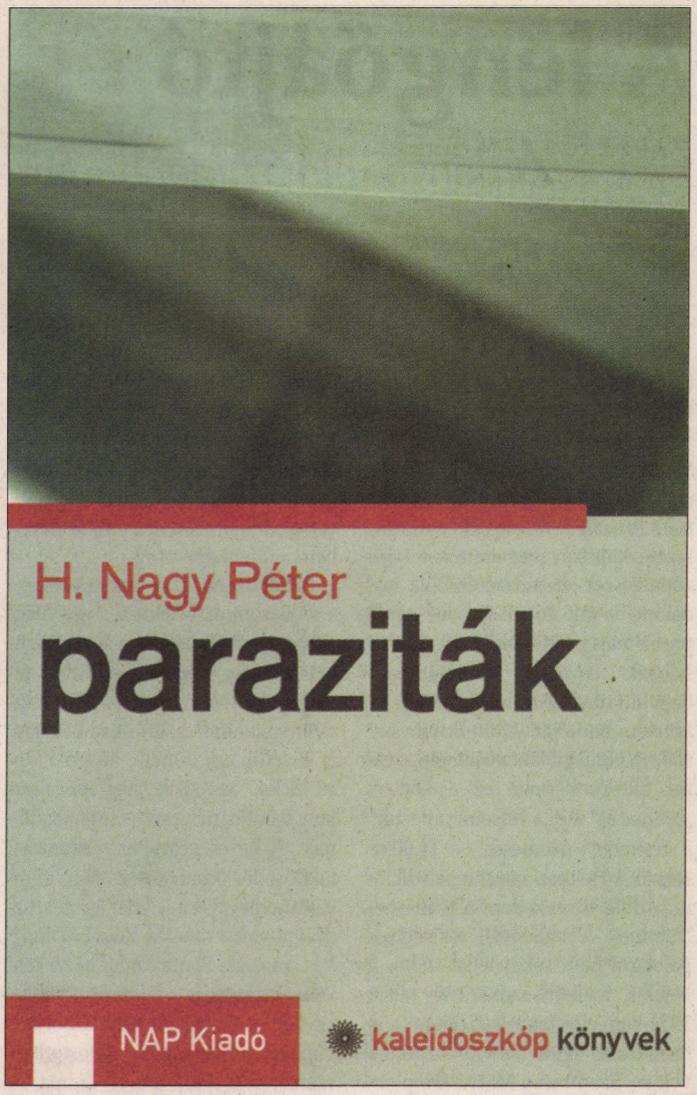

A kötetben „régebben" (1996, 1997) és „újabban" (2003–2005) publikált szövegek váltják egymást. Az így strukturált, egymás mellé kerülő könyvismertetések, kritikák közti kapcsolódási pontok olyan összefüggésrendszert teremtenek, melynek folytán a szövegek dialógusba lépnek egymással. Különösen érvényes ez a megállapítás a monográfiákról (Brassai Zoltán: Gárdonyi Géza, Kulcsár-Szabó Zoltán: Oravecz Imre, Farkas Zsolt: Kukorelly Endre, Bohár András: Cselényi László, Kulcsár Szabó Ernő: Esterházy Péter, Vajda Barnabás: Sigmund Freud...) szóló blokk esetében: a monográfia-írás dilemmái közül például a biográfiai keret fenntarthatatlansága és a tárgy poétikai megfontolásokat nélkülöző túlértékelése (Brassai), a szöveg beszélőjének modalitása, az értekező nyelv és a kanonizálás lehetőségének összefüggése (Farkas).

A konstruktív kritika olyan válfaja ez, mely minden szerzőt továbbgondolásra ösztönöz, párbeszédre invitál...

H. Nagy Péter írásait széles körű tájékozódás, elméleti megalapozottság és felkészültség jellemzi. Sok esetben példaértékű az a szigor, következetesség és nyitottság, mellyel párbeszédet folytat és nyomon követi az elemzett könyvek előfeltevés-rendszerét, argumentációját, értekező nyelvét, az önreflexióra, -korrekcióra való hajlamot. A konstruktív kritika olyan válfaja ez, mely minden szerzőt továbbgondolásra ösztönöz, párbeszédre invitál, nem lezár, hanem új horizonto(ka)t nyit meg, illetve fel. Biztos vagyok benne, hogy az a szerző, aki magát a tárgyat komolyan veszi, szívesen olvasna kötetéről H. Nagy-kritikát.

Sánta Szilárd

A lengőajtó és más történetek

Élménynapló az idei budapesti könyvhétről és a városról

Buda (a Magyar Kultúra Székházában), 2006. június 9.

12.25 Az idei, azaz a 77. Ünnepi Könyvhét számomra még Pozsonyban elkezdődött, reggel 7.15-kor, az Amicus gyorsban. Az esztéta Peter Michalovičcsal szálltam föl rá, s miután Rudolf Fila, a kitűnő szlovák festő *Premaľby* (Átfestések) című sorozata kapcsán megvitattuk a képzőművészet jelrendszeréből az irodalomba való átjárás (és vice versa) problémáját, eldicsekedtem a jeles szlovák . egyetemi kollégámnak, hogy a könyvhétre megjelenő versköteteim borítóján Albín Brunovský *Háború* című táblaképe látható, s ezzel tulajdonképpen ez a kép is „premaľba" lett: a verseim „átfestik" a festmény jelentését. – 14.00-ra várnak a Helikon sátrához, dedikálni. Addig ismerkedem a szálláshelyemmel. A hatalmas, tekintélyes palotáról nem sokat lehet tudni, a bejárat mellett szűkszavú tábla: 1956-ban egyetemi kollégium s a forradalom egyik irányítóközpontja volt itt. Szemben a Mátyástemplom és a Halászbástya. Tele a tér japán és német turistával.

Június 10. (Puskin-mozi)

19.50 *A Da Vinci-kód* kezdetére várok. Lássam végre, mi fán terem a világnak ez a nyolcadik csodája. Azt már most látom, hogy itt távolról sem tolongnak annyian, mint amennyien ma az Esterházy Péter dedikáló asztala előtt tolongtak. Esterházy ezúttal futballregényt írt. Címe: *Utazás a tizenhatos mélyére. „Egyszerű történet..., futball-díszletezésű. Mondjuk, egy férfi története, akinek az élete a futball. Vagy majd ez kiderül"* – mondja a regény narrátora. Az a történet viszont egyáltalán nem egyszerű, hogy honnan ma a magyar irodalomban ez a nagy futballdömping. Egész sor kitűnő magyar írónak volt már hosszabb-rövidebb írásokban témája a labdarúgás (Kukorelly, Garaczi stb.), az idei könyvhétre meg egyenesen két könyvterjedelmű futballpróza is megjelent. (Esterházyé mellett Darvasi Lászlóé a másik: *A titokzatos világválogatott.)* Kukorelly Endre írja a *Népszabadság*ban: *„... a futball háborús helyzet. Csak nem kell meghalni, fogolylyá se válni. Meghalsz, és a helyzet foglya leszel, majd lezuhanyozol és beülsz a kocsidba"*. A mai író általában csak lezuhanyozik és beül a kocsijába. A halált elsumákolja. Következésképpen a mai magyar történetekből hiányzik az igazi, a vérre menő dráma. Talán ezt érzik a futballíróink: számukra a futball legalább valódi dráma. Esterházy új könyvében mindenképpen az.

22.50 Itthon, azaz fenn a várban, a szállásomon. Félelmetes egy világ a budapesti éjszaka! A villamosban két félrészeg srác belekapdosott az idegen lányok farába. A Moszkva téren, miután leszálltunk (a két srác is leszállt), egy dühödt, hasonló korú fickó, az egyik megtapogatott lány barátja, nekiesett a főtapogatónak. A heves szóváltás, ordítozás, lökdösődés kimenetelét már nem vártam meg. De a jelenet így is kész dráma volt. – *A Da Vinci-kód* meg kész moslék. Fontoskodó, pazar felvételek, gótikus oszlopok, székesegyház-enteriőrök, a régmúltból feltámadó (itt maradt?), önostorozó szerzetesek, vér, festett dráma – film, amelyben mintha valóban történne valami, de tulajdonképpen csak az üres nagyot akarás műfogsora csattog. A regény történetéből egy mélyebb Dan Brown talán tudott volna afféle *A Pendragon legendát*, legalább szellemi izgalmat nyújtó pszeudokrimit csinálni, de filmnek biztos, hogy giccs.

Június 11.

7.18 Még mindig itt. Azaz Budán, a Magyar Kultúra Alapítvány házában. Olvasom az *ÉS*-ben Parti Nagy Lajos könyvheti megnyitóját: *„...azt mondom, hogy igen jó állapotban van a magyar irodalom"*. Hm. – Harsogó napsütésre ébredtem. Kellene is már a jó idő, a sikerélmény. Tegnap többször is esett az eső, I. Éva, a felvidéki kiadók sátrának a főnöke panaszkodott, hogy a látogatók csak nézelődnek, s alig vásárolnak. Ezt, sajnos, magam is tapasztaltam: a verskötetemből tíz-tizenöt példányt ha eladtam, s állítólag az nem is volt olyan rossz eredmény. Az Esterházy asztalát leszámítva sehol sem láttam sorokat kígyózni. Kétségtelen: az idei könyvhétnek az *Utazás a tizenhatos mélyére* a szenzációja. De ez most valahogyan csendes, meghitt szenzáció: nem a marketing műve, hanem az olvasóké. (A kritikusok nem írták le a könyvről, hogy... beszakad alatta az asztal. Mindössze 148 oldal. De elegáns kötet. S főleg izomorf, önmagával tömény azonos szöveg. S ezt azért fontos hangsúlyozni, mert a könyvhét kínálatában meglepően sok az alkalmi írásokból összeállított-összegereblyézett könyv. Még a nagyok könyvheti könyvei, pl. Oravecz Imre *Egy hegy megye* is ilyen jellegű. S ilyen, korábbi jegyzetekből, tárcákból, karcolatokból összeszerkesztett mű a már említett Darvasi-könyv is.) Ezúttal a Magvető sem ütött dobra senkit. A marketing is elfáradt volna? Valahogy az írók is közönyösen, tanácstalanul ácsorognak, sodródnak a tömegben. Az elpusztíthatatlan kedélyű, örökifjú Lator Lacit a Dorottya utcában láttam. (Könyvheti verseskönyvét, *A tér, a tárgyak*at mindenkinek melegen ajánlhatom.) Vidoran húzott a Duna-part felé, egy csinos nővel az oldalán. A legszívesebben én is elfelé húztam volna. De nekem nem volt kivel. Húztam hát vissza a Vörösmarty térre. S ácsorogtam, sodródtam a tömegben én is, tanácstalanul. Közben bele-belehallgattam a rádió pódiumán elhangzó, unott, közönség nélkül zajló nyilvános feljátszásokba, író-interjúkba. Gyurkovics Tibor azt dörögte a mikrofon-

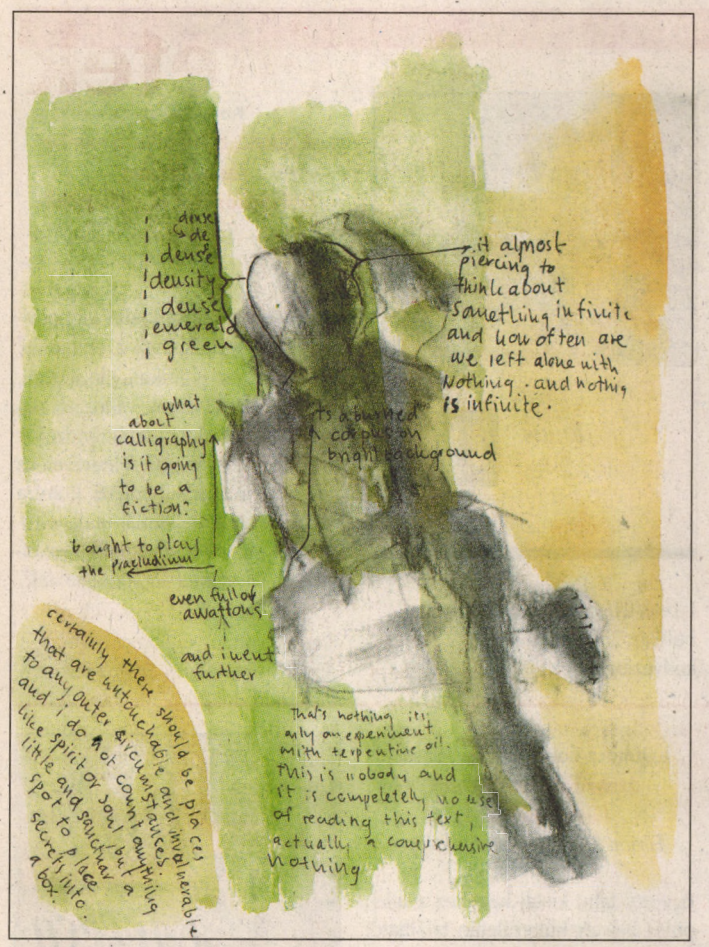

Cséfalvay András akvarelljei

ba, hogy amíg a középiskolákban nem lesz megint kötelező a *Himnusz* és a *Szózat* memorizálása, az ő számára a mai magyar irodalom nulla. Hm. S akkor is felkaptam a fejemet, mikor az újvidéki Balázs Attila *Világsarok non-stop* című (szintén alkalmi írásokból összeállt) könyvéből olvastak föl: *Világ proletárjai, közösüljetek!* Bele is olvastam a könyvbe, azt írja a rádió irodalmi szerkesztőjeként közismert szerző: *„Borgesnél mind az elbeszélés, mind az esszé, mind a líra között csak egy rogygyant lengőajtó áll"*. Tetszett ez a lengőajtó-kép. Mintha az idei könyvhét is lengőajtó volna, a nagy, emlékezetes és kevésbé emlékezetes könyvheti ünnepségek, a nagy, emlékezetes és kevésbé emlékezetes művek között. Parti Nagy Lajos és Gyurkovics Tibor állítása között.

22.45 Befejeztetett. Mármint a könyvhét. Számomra. Holnap reggel 6.50-kor indul a vonatom, haza. Ötkor ébresztő. A mai nap mozgalmas és fizikailag nagyon megterhelő volt. 14.00-tól a felvidéki kiadók, 16.00-tól az Alexandra sátra előtt strázsáltam. (Nem merem mondani, hogy „dedikáltam". Esterházy igen, ő dedikált, én, sajnos, csak aláírtam egy-két könyvemet. Barátaimnak, ismerőseimnek.) S este még színházban is voltam. (*A kertész kutyáját* láttam. Eszenyi Enikővel és Szőcs Arturral. Eszenyi Enikő szerintem nem a szép Dianát játszotta, hanem egy nem különösebben vonzó nőt, aki zsigerből cinikus és intrikus.) Az Alexandra-találkozóról érdemes részletesebben szólni. A kiadó, *Határtalan irodalom* címmel egy díszes kiadású fotóalbumot is megjelentetett a könyvhétre. De olyan súlyosat, hogy az alatt valóban csaknem beszakadt az asztal. Mármint az Alexandra-sátor asztala. Amelyet nyolc-tíz határon túli és külföldi magyar író (Karátson Endre, Méray Tibor, Visky András, Kovács András Ferenc, Nagy Pál, Dalos György, Tomaso Kemeny és mások), az album protagonistái ültek körül. Azért a jóízű beszélgetésért, irodalmi világfórumért, amely ott, akörül a „kerekasztal" körül rögtönöződött, érdemes volt az idei könyvhétre elmenni. Ha én volnék a könyvhét főrendezője, az ilyen író-happeningeket a program szerves részévé tenném. Nem a közönség, hanem az írók épülésére.

Tőzsér Árpád

KÖLTÉSZET

Báthori Csaba
Boldog ólom
Kalligram

A menekülő, magát megvonó és szenvedélyeitől idő előtt megsemmisülő apa-figurával való szembesülés határozza meg a versek látásmódját, érzelmi tartományait. Lélekvesztőn megkísérelt érzelmi eredetrajz ez a kötet. Elszámolás, leltár, mérkőzés, kiegyezés.

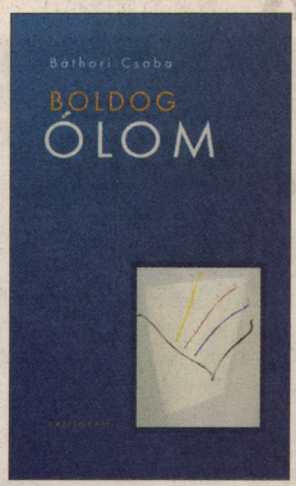

Kötve, 144 old., 11x18,5 cm
bolti ár: 200 Sk
kedvezménnyel: 160 Sk

Haris Éva
Vér és Vitorla
AB-ART

„Írok, mert éltet. Nem akarok kedvenc lenni, csak ember, aki elmondhatja, amit érez a világból, meg ami mögötte van. Csak egy aprócska sziget akarok lenni a költészet tengerén, ahol az olvasó azt sóhajtja: érdemes volt elidőznöm itt" – olvasható az elsőkötetes szerző verseskönyvének borítóján. A *Start Könyvek* sorozat 16. darabja.

Fűzve, 96 old., 13,5x20 cm
bolti ár: 140 Sk

Veres János
Fekete május
Madách-Posonium

A versfüzet kuriózum: a születése idején (a múlt század negyvenes éveinek végén) az akkori irodalompolitika nem engedélyezte a megjelenését. A kicsiny posztumusz kötet tulajdonképpen egy induló költő verses notesze, lírai krónikája, s számunkra visszatérés egy régvolt időbe.

Kötve, 88 old., 12x20 cm
bolti ár: 105 Sk

NÉPRAJZ

Csáky Károly
Katalin-naptól Gergely-napig
KT Kiadó

Új munkájában a szerző a téli ünnepkör szokásaival és hiedelmeivel foglalkozik – a gyűjtött anyag a Középső-Ipoly menti területről származik. A kötet tömör leírást ad a jeles napok névadó szentjeiről, majd a hozzájuk fűződő jellegzetes szokásokat és hiedelmeket írja le. Előszóval, bevezetővel, terjedelmes kép- és kottamelléklettel.

Kötve, 224 old., 15,4x21,5 cm
bolti ár: 370 Sk

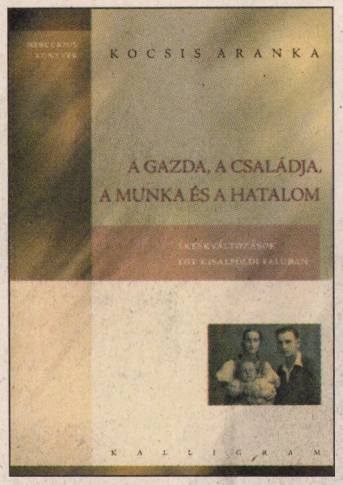

Kocsis Aranka
A gazda, a családja, a munka és a hatalom
Értékváltozások egy kisalföldi faluban
Kalligram

Miképpen alkalmazkodtak a politika sűrű változásaihoz a családok? És viszont: a politikai, társadalmi, gazdasági rendszerek változása milyen hatással volt az értékrendre? A kötet néprajzi megközelítésével az ún. hagyományos paraszti kultúra változásának, átalakulásának, eltűnésének nyomon követésére tesz kísérletet. *Mercurius könyvek* sorozat.

Fűzve, 216 old., 14,3x20,5 cm
bolti ár: 250 Sk
kedvezménnyel: 200 Sk

L. Juhász Ilona
„Fába róva, földbe ütve..."
Fórum Kisebbségkutató Intézet–Lilium Aurum

Az *Interethnica* sorozat 8. kötete Szlovákia magyarlakta vidékeinek kopjafáit és a kopjafaállítás szokásainak formáit, változatait mutatja be, jórészt a szerző saját, terepen végzett kutatásai és megfigyelései alapján. A monografikus feldolgozáshoz jól áttekinthető jegyzékek, sok-sok rajz és fénykép tartozik. Nemcsak fontos tudományos munka, élvezetes ismeretterjesztő olvasmány is.

Kötve, 288 old., 17x24,3 cm
bolti ár: 320 Sk
kedvezménnyel: 288 Sk

L. Juhász Ilona–Liszka József
Szakrális kisemlékeink
Jelek a térben 1.
Fórum Kisebbségkutató Intézet

Egy-egy falu, kistáj képéhez a település bel- és külterületén található szakrális kisemlékek éppúgy hozzátartoznak, mint az architektúra egyéb, monumentálisabb objektumai. Ezek az emlékek amellett, hogy meghatározott kultikus funkcióval bírnak, településszerkezeti szempontból is jelentősek. A reprezentatív, teljes színes album Liszka József 50. születésnapjára jelent meg.

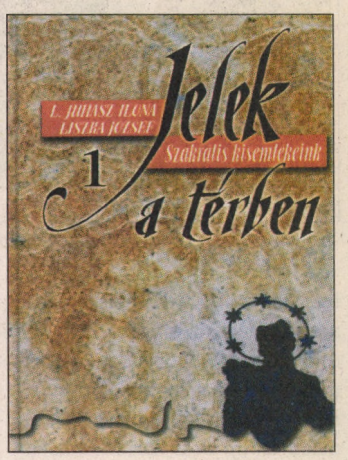

Kötve, 96 old., 21,5x30,5 cm
bolti ár: 500 Sk
kedvezménnyel: 450 Sk

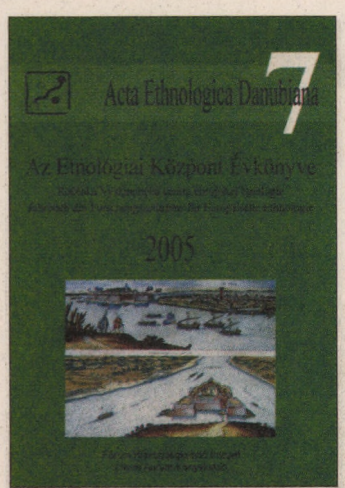

Liszka József (szerk.)
Az Etnológiai Központ Évkönyve 2005
Fórum Kisebbségkutató Intézet–Lilium Aurum

A kiadvány amellett, hogy a szlovákiai magyar tájak népi kultúrájának eredményeiről is számot ad, nyitva áll a Duna-medence népeinek népi kultúráit bemutatni kívánók előtt. Az *Acta Ethnologica Danubiana* sorozat 7. kötete a tanulmányokon, közleményeken és könyvismertetéseken kívül az adott időszak krónikáját is magában foglalja.

Kötve, 256 old., 17x24,4 cm
bolti ár: 270 Sk
kedvezménnyel: 243 Sk

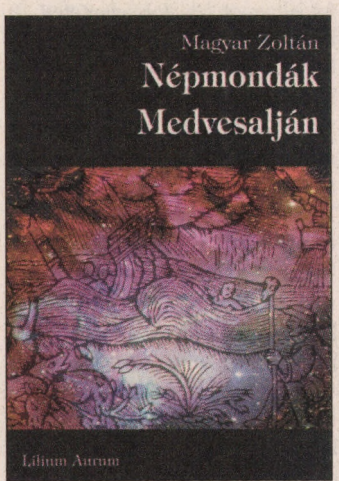

Magyar Zoltán
Népmondák Medvesalján
Lilium Aurum

A szerző néprajzi gyűjtései a kistáj, Medvesalja népmondáit tárják elénk a lehető legteljesebb, mindmáig leggazdagabb formában.

Fűzve, 152 old., 14,5x21 cm
bolti ár: 260 Sk
kedvezménnyel: 234 Sk

Szemben a közönséggel: Lovász Attila három szereposztásban (mint a rendezvény moderátora, mint szinkrontolmács és az író beszélgetőpartnere), az író, valamint a regényt szlovákról magyarra lefordító Juhász Dósa János (A szerző felvételei)

Peter Bilý regénye magyarul...

2006. június 20-án a Szlovákiai Magyar Kultúra Múzeumában tartották Peter Bilý *Szexodus* című regényének bemutatóját, majd pár nappal később hasonló rendezvényre került sor a szerző szülővárosában, Kassán is. A pozsonyira a meghívó szerint a kötetet megjelentető Nap Kiadó várta az olvasóközönséget, de láthatóan s érezhető mások is ott bábáskodtak a délután sikere körül: a házigazda Jarábik Gabriellán kívül elsősorban a mű fordítója, Juhász Dósa János. Az olvasóközönség, akár a mesében: jött is, meg nem is, de végül épp elegen gyűltek össze ahhoz, hogy hangulatos kis délután kerekedjék. A szlovák irodalomban költőként és prózaíróként is feltűnést keltő Peter Bilý szerény és távolságtartó ember benyomását keltette, akit Lovász Attila csavaros kérdései sem hoztak zavarba. Legföljebb nem mindegyikre adott vagy akart egyenes választ adni. Mindenesetre aki a Brämer-kúria szobros-virágos belső teraszán ülve találkozott a huszonnyolc éves, de már többkötetes fiatalemberrel először, ahová az erre a könyvbemutatójára Spanyolországból érkezett, megbizonyosodhatott arról, hogy az író elsősorban íróember, nem pedig beszélő ember. Pedig többen arra voltak kíváncsiak, hogy mennyiben azonosítható a regénybeli Peter (vagy ahogy a lányok szólítják: Pedrito) a regényt megíró Peterhez. Vagyis hogy a nem titkoltan önéletrajzi ihletésű, a szerzetesi, önmegtartóztató életet lefestő prózából és a kolostort elhagyó s az önmagát a nemiségében kereső és nem találó hőséből mi igaz, s mi nem. Az orra alatt hamiskásan mosolygó rokonszenves kassai fiatalember azonban a túlzottan személyes és személyeskedő kérdések elől udvariasan, de kérlelhetetlenül kitért. Elhárító mosolya mintha csak a regénybeli Pedritóé lett volna: „Ne legyünk vulgárisak, kedves testvéreim." (Cs. G.)

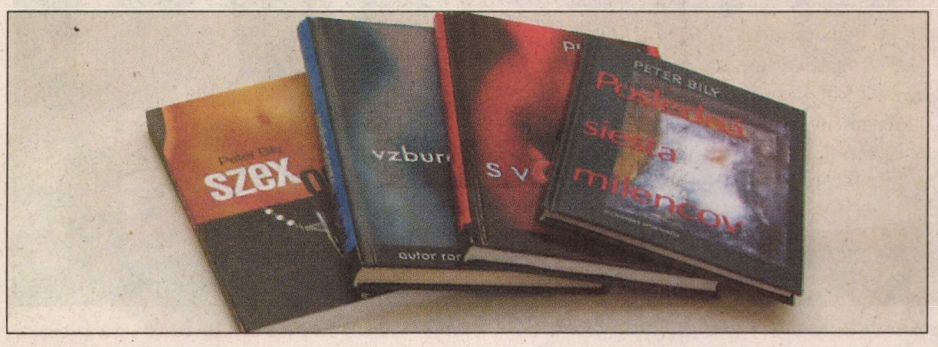

Peter Bilý lefegyverző mosolya

Nyitrai Páholy

Költészet és retorika címmel páratlanul érdekes szimpóziumot tartottak június 16-án a nyitrai Konstantin Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén a tanszék, valamint a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának közös szervezésében, a Kalligram támogatásával. Az előadókat és a hallgatóságot üdvözlő szavaiban László Béla professzor, a kar dékánja annak az óhajának adott hangot, mely szerint a tanszéken az elmúlt évek során jól tapasztalhatóan kialakuló nyitrai műhely meghatározó fórumává válhat a szlovákiai magyar egyetemi szintű irodalomtudományi és nyelvi diskurzusnak. Hasonló értelemben szólt a jelenlevőkhöz Sándor Anna tanszékvezető is, kiemelve a szimpózium szervezőinek, Csehy Zoltánnak és Polgár Anikónak a szerepét ebben az örvendetesen alakuló folyamatban, rámutatva az irodalomértés tudományosságában a kilencvenes évek közepétől számítható paradigmaváltásra, arra tehát, hogy Szlovákiában a fiatal magyar irodalomtörténészek és -kritikusok felkészült csapatának köszönhetően egymást követik a szakmailag fölöttébb színvonalas, az ország határain túl is nagyra becsült irodalomtudományi jellegű dolgozatok, gyűjteményes munkák, önálló kötetek. Egyúttal azt is megelégedéssel nyugtázta, hogy e mostani szakmai tanácskozás résztvevői egyetemi oktatók és hallgatók köréből kerültek ki, valamint más-más egyetemek és tanszékek vonzásköréből.

Maga a szimpózium a címébe foglalt költészet és retorika alkalmi vagy eleve adott kapcsolatát járta körül, vizsgálta két szekcióban és hét előadás keretében. Az első két előadás lényegében az ideológia és az esztétika összeházasításának egy-egy példáját taglalta nagy szemléletességgel (ez egyébként, mármint a látvány a szimpózium valamennyi szakaszának meghatározó része volt, a legfelejthetetlenebbül talán Molnár Marianna és Csehy Zoltán esetében): Bárczi Zsófia *„Boldogok, kik látják a látót!" Homiletikai elemek Mécs László költészetében* címmel a vers mint a meggyőzés eszköze és a nem irodalmi kritériumokkal mérhető vers kérdéskörét taglalta a Mécs-lírában és Mécs László *Eltévedt csillagok* című verse elemzésével, Molnár Marianna pedig *A fiaknak istenes neveléséről* című Pázmány Péter-dolgozat retorikai és poétikai elemeit felvonultatva értekezett a prédikáció szónoklattani ismérveiről. Keserű József *A másik arca* címmel Szabó Lőrinc *Tücsökzenéjét* elemezte, a mű korábbi – szavai szerint redukált – olvasatait a retorika mint olvasás felől bővítve, a tücskök zenéjét egyebek közt az olvashatatlanság allegóriájaként értelmezve. Ehhez az előadáshoz kötődött szorosan Polgár Anikóé (*A ráfogás retorikája. Jékely Zoltán ovidiusi elégiái*), mely a *Ráfogások Ovidiusra* című Jékely-vers anyagán szemléltette az arckölcsönzés alakzatában rejlő ironikus-parodisztikus megszólalásmód lehetőségeit. Benyovszky Krisztiánnak a második szekcióban sorra kerülő jelenése (*Az elhallgatás és az elhagyás alakzatai. Megjegyzések a titok és elbeszélés kapcsolatához*) volt az egyetlen, mely nem egy konkrét szöveghez kötődő elméleti előadásként hangzott el, s a

A Páholy bal karzatán: Németh Zoltán, Benyovszky Krisztián, Keserű József és Bárczi Zsófia

Polgár Anikó és Csehy Zoltán; a katedránál Molnár Marianna az előadását tartja *(A szerző felvételei)*

hallgatás, a csend, a beszédtől való tartózkodás, az elrejtés, a ki nem mondott, éppen ezért kikövetkeztethető közlés irodalmi hatását vizsgálta. Csehy Zoltán az előadását (*A „portrévers" retorikája a kortárs költészetben*) Gerevich András legutóbb megjelent verseskötetének (*Férfiak*, Kalligram Kiadó, 2005) poétikai-retorikai elemzésére fordította, kitekintve a szexualitás, a férfiidentitás és a heteronormativitás kulturálisan és esztétikailag is változó megítélés alá vonható összetevőire. A Parti Nagy-monográfián dolgozó Németh Zoltán a költő *Szódalovaglás* című kötetét taglalta *A metaplazmus (barbarizmus) poétikája* című előadásában a nyelv mint játék, mint a standardtól való eltérés eszköze felől.

Mindkét szekcióülést termékeny vita zárta, melynek tanulságait e helyt nincs mód összefoglalni, ám a szimpóziumon részt vevők arcáról leolvasható volt az élvezetes szakmai összejövetel fölötti elégedettség és öröm. A szimpóziumot megvalósító fiatal irodalomtudósoknak erre az alkalmi, de minden bizonnyal nem egyedülálló és még inkább folytatásra érett szellemi műhelyére már csak ennek okán is ráillik a Nyitrai Páholy megnevezés.

Csanda Gábor

Molnár Marianna és Sándor Anna

Bauko János, Gál Tibor dékánhelyettes, László Béla

Kitekintő

Jehuda Lahav neve nem ismeretlen a szlovákiai olvasó (vagy tévénéző) számára, hiszen mind a magyar, mind a szlovák és a magyarországi média izraeli tudósítójaként tevékenykedik. *Ösvény a megértéshez* című cikkgyűjteményét a közelmúltban jelentette meg a kassai Hernád Magyar Lap- és Könyvkiadó. A kiadvány az izraeli–palesztin kapcsolatok közelmúltjának eseményeit tekinti át a publicista világos, lényegre törő, de a részletekre is gondosan odafigyelő okfejtésével. A könyvnek június folyamán több bemutatója volt, egyebek közt Királyhelmecen, Kassán, Szepsiben, Rozsnyón és Pozsonyban.

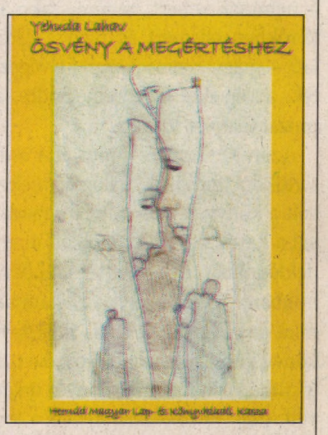

A ritkaságszámba menő kétnyelvű szépirodalmi kiadványok rövid sorát gyarapítja Ervin Nagy magyarországi szlovák költő *Hniezdo pre slnko. A nap fészke* című kötete, mely közös, magyar–szlovák összefogással jelent meg (G. Kovács László lektorálásában, Lacza Éva felelős szerkesztésében). A verseket Szász Ilona fordította magyarra.

Szép versek és Szép próza

Jószerével még véget sem ért az idei könyvhét, amikor Dunaszerdahelyen, a Vámbéry Kávéházban bemutatták a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának két könyvheti kiadványát, a *Szlovákiai magyar szép versek 2006* és a *Szlovákiai magyar szép próza 2006* című antológiákat. A szlovákiai magyar könyvek iránt érdeklődők figyelmét talán nem kerülte el, hogy az írószövetség immár harmadik éve jelenteti meg a szlovákiai magyar illetőségű szerzők vers- és prózatermésének legjavát, mindig az előző évi folyóiratbeli közléseket véve alapul. A válogatást, tehát hogy a megjelent szövegek közül melyek kerüljenek be a szép kivitelezésű kötetekbe, ezúttal is jó nevű – nemcsak ismert, hanem szakmai körökben elismert és nagyra értékelt – magyarországi szerzők végezték: a verseket Kukorelly Endre, a prózát Csaplár Vilmos.

A közönségszolgálatot biztosító rangos hármas fogat: Csaplár Vilmos, Kukorelly Endre és Hizsnyai Zoltán

Azon a bizonyos június 15-i csütörtökön mindkét válogató jelen volt a könyvek bemutatóján, ráadásul a kávéház sem szűkölködött érdeklődőkben és érintett költőkben-írókban, így Hizsnyai Zoltánnak mint szerkesztőnek és az idei ikerkönyv körül bábáskodó írószövetségi titkárnak igazán könnyű dolga volt: csak beszéltetnie kellett a két magyarországi meghívott vendéget, s hamar kiderültek a válogatás legfontosabb ismérvei és szempontjai. Mind Kukorelly, mind Csaplár a kötetek címében szereplő „szlovákiai magyar" kifejezést jelölték meg az ötlet és kivitelezésének egyedüli (de nem lényegi) problematikus-neuralgikus pontjaként, elismerve természetesen, hogy a regionális irodalmi körkép is lehet esztétikailag hiteles. És innentől kezdve hízhatott a jelenlevők mája, dagadhatott a keble, hiszen mindketten hosszasan fejtegették, hogy az összes, Magyarország határain kívül születő magyar irodalmak közül épp a szlovákiai magyar a legkevésbé befelé forduló. Ebben – mondta Kukorelly – a legnagyobb érdeme a Kalligram Kiadónak van, melynek jó példáját, tehát hogy magyarországi szerzők műveit is felkarolja, a többi kisebb is igyekszik a maga lehetőségei közt követni. Kukorelly ezt úgy fogalmazta meg, hogy Szigeti László lebontotta a trianoni határt.

Csaplár Vilmos a terasz legelőnyösebb helyét foglalta el: Görözdi Judit és Dömény Andrea között

A továbbiakban az antológiák hasznáról és válfajairól esett szó, bemutatkoztak a kötetek jelen levő szerzői, köztük számos eddig kevésbé ismert pályakezdő, majd Kulcsár Ferenc tolmácsolásában elhangzott Tőzsér Árpád költői episztolája, az *Utómodern fanyalgás a szlovákiai magyar irodalom tárgyában* (ez az *Alföld* tavaly novemberi számában jelent meg), végül az egész társaság maga mögött hagyta a szlovákiai magyar irodalom regionális voltáról újrakezdett vitát és a kávéházi helyiséget is, s kivonulva az udvarra, az árnyékban folyt tovább a kötetlen társalgás. Kukorelly és Csaplár az idén (a Kalligramnál és az AB-ART-nál) megjelent köteteit dedikálta, de számos további könyv is gazdát cserélt.

(Cs. G. – a szerző felvételei)

Bemutatott könyveink adatai:

András Sándor
Gyilkosság Alaszkában avagy Sherlock Holmes a tlingitek földjén
Kalligram
A polgármestert megölik: szemét kivájják, alkarját levágják, lemetszett fülébe döglött szúnyogot helyeznek. András Sándor könyve valódi krimi és filozofikus kalandregény, de mindenekelőtt letehetetlen olvasmány.
Fűzve, 392 old., 13,3x20,7 cm
bolti ár: 258 Sk
kedvezménnyel: 230 Sk

Rácz. I. Péter
Bizonyos értelemben
Nap Kiadó
Egy régóta várt kritika- és tanulmánykötet! Kevés fiatal irodalomtörténészről, kritikusról mondható el ugyanis, hogy az utóbbi évtized során olyan széles horizontban és olyan színvonalon végezte kutatásait, mint Rácz I. Péter.
Fűzve, 312 old., 15,5x23,5 cm
bolti ár: 190 Sk
kedvezménnyel: 170 Sk

H. Nagy Péter
Paraziták
Nap Kiadó
A kötet a szerző kritikusi munkásságának keresztmetszetét nyújtja. Maguk az írások és az azok tárgyául választott tanulmánykötetek, monográfiák az élősködő műfajok széles spektrumába illeszkednek. A *Kaleidoszkóp Könyvek* sorozat 5. darabja.
Fűzve, 176 old., 12,5x18,5 cm
bolti ár: 150 Sk
kedvezménnyel: 130 Sk

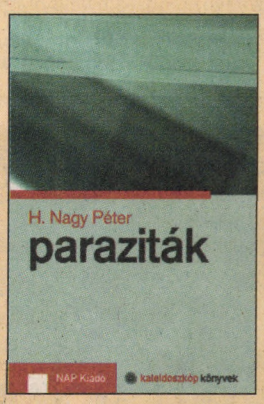

Nyerteseink

Mellékletünk legutóbbi feladványa egy terjedelmesebb szépprózai idézet volt (részlet *Az álomkereskedő utazásai* című elbeszélésből), s a szerzőjére voltunk kíváncsiak, aki, mint azt ismét sokan helyesen megfejtették: Talamon Alfonz.

A három nyertesünk, akik sorsolással könyvet nyertek: **Dosek Ildikó** (Zselíz), nyereménye: Zs. Nagy Lajos Mellékhatás című, válogatott karcolatai (a Lilium Aurum ajándéka), **Képes András** (Rimaszombat), nyereménye: Szlovákiai magyar szép próza 2006 (az SZMÍT és a Lilium Aurum ajándéka), valamint **Nagy Alica** (Ifjúságfalva), nyereménye: Szlovákiai magyar szép versek 2006 (az SZMÍT és a Lilium Aurum ajándéka).

Mindhármuknak gratulálunk!

Rejtvény

Júliusi kérdésünk Motesiky Árpád vadászírótól származik, aki a következő feladványt küldte be a Könyvjelző olvasóinak:

A cím a szellemi alkotások megkülönböztetéséül szolgál, ám utal a mű tartalmára is. Viszont van arra is példa, hogy a cím és a mű tartalma közt nincs közvetlen kapcsolat, azonnal átlátható összefüggés. Ilyen a *Sólyomvadászat* című regény is, melynek címe vadászirodalmat sejtet, ám a műben sem vadászatról, sem solymászatról nem esik szó. Kérdésünk: ki a szerzője a regénynek, mely 1994-ben jelent meg? A szerkesztő segítsége: a kérdéses prózaíró legutóbb megjelent munkái: *Ívnak a csukák* (Madách-Posonium, 2004, 2. kiadás), *Szerelmes földrajzom* (Madách-Posonium, 2004), *Az emlékezés öröme és kockázata* (Madách-Posonium, 2005).

A helyes megfejtések beküldői közt könyvheti újdonságokat sorsolunk ki.

A bemutatott könyvek a megjelölt kedvezményes árukon megrendelhetők

A megrendelő neve:	Szerző:	Cím:	db
utca, házszám:			
irányítószám, helység:			
Telefonszám:			

A megrendelés címzettje: Vydavateľstvo Kalligram, s. r. o.
Staromestská 6/D P. O. Box 223 810 00 Bratislava 1
Tel./Fax: 00421-2-544 15 028 e-mail: distribucia@kalligram.sk

Az év irodalmi alkotása

(Szépirodalmi pályázat)

A Szlovákiai Magyar Írók Társasága Az év irodalmi alkotása címmel szépirodalmi pályázatot hirdet szlovákiai magyar (állandó szlovákiai lakhellyel rendelkező) szerzők számára. A pályázatra benyújtható minden olyan magyar nyelven írt szépprózai vagy vers, amely nyomtatásban még nem jelent meg, s amelynek közlési jogával a szerző rendelkezik. Egy szerző csak egy művel vehet részt a pályázaton. Tematikai megkötés nincs. A pályamunka csupán gépelt vagy nyomtatott formában, annak minden oldalán jeligével ellátva, postai küldeményként nyújtható be. A pályaműhöz külön, zárt borítékban csatolandó szerzőjének neve és lakcíme. Ezen a borítékon legyen feltüntetve a pályázó jeligéje is. A külső borítékra kérjük ráírni: Szépirodalmi pályázat.

Levélcím: Szlovákiai Magyar Írók Társasága, Alžbetínske námestie 1, Dunajská Streda 929 01

A pályázatok beérkezési határideje:
2006. október 1.

Pályadíj: 10 ezer korona, valamint a Lipcsey György által felajánlott Kapcsolatok című kisplasztika.

A pályázatra benyújtott szépirodalmi alkotásokat irodalomkritikusokból álló zsűri bírálja el. A díjnyertes mű első felhasználási joga a Szlovákiai Magyar Írók Társaságát illeti meg. Az év irodalmi alkotása a Bárka című magyarországi folyóiratban jelenik meg a díjátadást követően. Az ünnepélyes díjátadásra 2006. november 10-én kerül sor Párkányban, az Őszi Írófesztivál keretében megrendezett irodalmi esten, ahol Az év irodalmi alkotása egy neves színművész tolmácsolásában hangzik el.

A nem díjazott szövegeket a pályázat kiírója nem őrzi meg, és nem küldi vissza.

Kisebb fogyaték nem akadály

A hirdetőoszlopon azzal a szöveggel hívja fel magára a figyelmet egy film, hogy ő egy trilógia negyedik része. A reklám szlovák, teszem hozzá, már csak azért, mert a tri ezen a nyelven pontosan így írva jelent hármat. Pozsonyban járva Sherlock Holmes ebből a plakátnyomból akár azt a következtetést vonhatná le, melyet András Sándor regényében más körülmények közt a maga visszafogott modorában így fejez ki: „vagy nem eléggé megfontolt emberekkel van dolgom, vagy olyanokkal, akik megengedhetik maguknak a nagyvonalú baklövéseket." Ámde, vethetnénk ellen, ne kukacoskodjunk, ne keressünk logikát ott, ahol erre nincs szükség, hiszen a film már a címében kifejezve is bevallottan nem ép elméjűeknek és nem a szellemi épülésükre készült. Nyár van, a kikapcsolódás, a pihenés, a móka és a titkok ideje! Nyári szórakoztató olvasmánynak ajánl egy szórólap három könyvet (egy könyvtrilógiát?) is, a kötetek szerzőjét azzal emelve a hozzá hasonlók fölé, hogy „hősei a nők, igazi hús-vér figurák, akik megküzdenek az élet által emelt torlaszokkal." Hogy milyen is egy hús-vér regényalak nő, és hogy minő regénytorlaszokat képes az élet emelni, arról ugyanez a lap fogódzót kínál a harmadik mű rövid tartalmi ismertetőjével: „Aliena, az erdő lánya, a folyóból kiemelkedő tünemény, szinte megbabonázta a bokrok mögött rejtőzködő Arthur herceget. Ekkor még egyikük sem sejtette, hogy titkos szerelmük legyőzi a közöttük húzódó akadályokat..." Nem tudom, hogy a finom mesterdetektív mire következtetne egy ilyen felállásból. Ha azonban nekem ajánlanák elolvasásra e kétszázhetven oldalas könyvet, Karinthy egyik Móricz-paródiáját idézném, azt, amelyikben a menyecske így válaszol: „Mennyik má! Inkábbat bokrot ugrosnék!" Mert azért az emberfia (az erdő lánya?), móka ide, szórakozás oda, a nyári hőségben is tudjon disztingválni.

Csanda Gábor

www.szmit.sk

(Az írószövetség honlapja)

A fenti címen már elérhető a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának honlapja. A folyamatosan bővülő-frissülő internetes fórum számos lehetőséget nyújt az írószövetség és tagjai tevékenységének népszerűsítésére – a magyaron kívül szlovák nyelven is. A címre kattintókat a nyitóoldalon jól áttekinthető szerkezeti útmutató várja, olyan kiemelt könyvtárakkal, melyek elsősorban az írószövetségi tagokhoz vezetik a keresőt (aki a legtöbb esetben a keresett szerző fényképes életrajzát és műveinek jegyzékét is megtalálja), valamint itt olvasható az SZMÍT alapszabályzata, az általa kezelt és alapított díjak stb. A bal oldali gördítősáv további könyvtárak megtekintését kínálja fel: ezek az aktuális rendezvényekről és pályázatokról tájékoztatnak, de van kritika- és könyvajánló rovat is, képgaléria és hírek minden mennyiségben, innen elérhető a szlovákiai magyar irodalmi folyóiratok és könyvkiadók honlapja, de gyorsan és megbízhatóan használható a portál keresőprogramja is.

Az Új Szó könyvekkel és olvasókkal foglalkozó melléklete

Könyvjelző

Megjelenik havonta egyszer
Készül a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériumának támogatásával

Szerkeszti: **Csanda Gábor**
DTP: **Toronyi Péter**

Levélcím:
Könyvjelző, Námestie SNP 30, 814 64 Bratislava 1
Villámposta:
konyvjelzo@poetic.com
www.ujszo.com

A Könyvjelző legközelebb augusztus 24-én, csütörtökön jelenik meg.